

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (шести състав)

11 април 2019 година *

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси — Регламент (ЕС) № 1215/2012 — Определяне на съда, който е компетентен да разгледа иск за обезщетение, предявен за закъснение на полет — Член 7, точка 5 — Дейност на клон — Член 26 — Мълчалива пророгация — Необходимост от явяване на ответника“

По дело C-464/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Juzgado de lo Mercantil № 1 de Gerona (Търговски съд № 1 на Херона, Испания) с акт от 9 юли 2018 г., постъпил в Съда на 17 юли 2018 г., в рамките на производство по дело

ZX

срещу

Ryanair DAC,

СЪДЪТ (шести състав),

състоящ се от: С. Toader (докладчик), председател на състава, А. Rosas и М. Safjan, съдии,

генерален адвокат: Н. Saugmandsgaard Øe,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за испанското правителство, от L. Aguilera Ruiz, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от М. Heller и S. Pardo Quintillán, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

* Език на производството: испански.

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 7, точка 5 и на член 26 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между ZX, пътник, и авиокомпания Ryanair DAC по повод на иск за обезщетение, предявен от ZX в резултата на закъснение на полет.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Член 4, параграф 1 от Регламент № 1215/2012 предвижда:

„При условията на настоящия регламент, искиве срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

- 4 Член 7 от Регламента гласи:

„Срещу лице, които има местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искиве в друга държава членка:

- 1) а) по дела, свързани с договор — в съдилищата по мястото на изпълнение на въпросното задължение;
- б) за целите на настоящата разпоредба и освен ако не е договорено друго, мястото на изпълнение на въпросното задължение е:

— в случая на продажба на стоки, мястото в държава членка, където съгласно договора са доставени стоките или е трябвало да бъдат доставени,

— в случая на предоставяне на услуги, мястото в държава членка, където съгласно договора услугите са били предоставени или е трябвало да бъдат предоставени;

- в) ако не се прилага буква б), тогава се прилага буква а);

[...]

- 5) по отношение на спорове, произтичащи от дейността на клон, агенция или друг вид представителство — в съдилищата на мястото, където се намира клонът, агенцията или представителството;

[...]“.

- 5 Глава II, раздел 4 („Компетентност при потребителски договори“) от Регламент № 1215/2012 включва член 17, който гласи:

„1. По отношение на дела във връзка с договор, сключен от лице — потребител, за цел, която може да се приеме, че е извън неговата търговска дейност или професия, компетентността се определя от настоящия раздел, без да се засягат член 6 и член 7, точка 5, ако:

- а) се отнася до договор за продажба на стоки на изплащане чрез вноски;
- б) се отнася до договор за заем, изплатим на вноски, или за всяка друга форма на кредит, предоставен за финансиране на продажбата на стоки, или
- в) във всички останали случаи, договърът е сключен с лице, което извършва търговски или професионални дейности в държавата членка, където потребителят има местоживеене, или което с всички средства насочва тези дейности към тази държава членка или към няколко държави, включително тази държава членка, и договърът попада в обхвата на тези дейности.

2. Когато потребител сключи договор със страна, която няма местоживеене в държава членка, но има клон, агенция или друго представителство в някоя от държавите членки, тази страна по отношение на спорове, възникнали от дейността на този клон, агенция или представителство, се счита за имаща местоживеене в тази държава членка.

3. Настоящият раздел не се прилага по отношение на договор за транспорт, различен от договор, който в цената си включва предоставянето на комбинация от пътуване и настаняване“.

- 6 В същата глава е раздел 7, озаглавен „Пророгация на компетентност“. Той включва по-специално член 26, параграф 1, който гласи следното:

„Извън компетентността, която произтича от други разпоредби на настоящия регламент, компетентен е този съд на държава членка, пред който се яви ответникът. Това правило не се прилага, когато ответникът се явява, за да оспори компетентността на съда, или когато друг съд има изключителна компетентност по силата на член 24“.

- 7 Член 28, параграф 1 от Регламента гласи:

„Когато срещу ответник с местоживеене в държава членка е предявен иск в съд на друга държава членка и той не се яви, съдът служебно прогласява, че не е компетентен, освен в случаите, когато компетентността му произтича от разпоредбите на настоящия регламент“.

- 8 В член 7, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕО) № 261/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 11 февруари 2004 година относно създаване на общи правила за обезщетяване и помощ на пътниците при отказан достъп на борда и отмяна или голямо закъснение на полети, и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 295/91 (ОВ L 46, 2004 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 7, том 12, стр. 218) е посочено, че в случай на отказан достъп на борда и на отмяна или на голямо закъснение на полет пътниците получават за всички полети до 1 500 километра обезщетение, възлизащо на 250 EUR.

Испанското право

- 9 Съгласно член 86 ter, параграф 2, буква b) от Ley Orgánica 6/1985 del Poder Judicial (Основен закон 6/1985 за съдебната власт) от 1 юли 1985 г. исковете, основани на националното или на международното право в областта на транспорта, се разглеждат като първа или единствена инстанция от търговски съдилища, които са специализирани правораздавателни органи по определени граждански и търговски дела в системата на гражданското правораздаване.
- 10 Запитващата юрисдикция посочва, че Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (Закон 1/2000 за гражданското съдопроизводство) от 7 януари 2000 г. (BOE № 7, от 8 януари 2000 г., стр. 575, наричан по-нататък „Законът за гражданското съдопроизводство“) урежда исковете по-специално в зависимост от материалния интерес, така че те се разглеждат или по реда на обикновеното, или по реда на устното производство.
- 11 Съгласно член 250, параграф 2 от Закона за гражданското съдопроизводство, ако цената на иска не надвишава 6 000 EUR, същият трябва да бъде разгледан по реда на устното производство.
- 12 Съгласно член 56 от посочения закон ищецът се счита, че прави мълчалив избор на съд от факта, че същият с предявяването на иска се е обърнал към съдилищата от определен съдебен район, докато за ответника той следва от извършването на процесуални действия, различни от възражение за липса на компетентност, след явяването му пред съда. Счита се, че е извършен мълчалив избор на съд от ответника и когато, след като е бил редовно призован, той не се е явил пред съда или се е явил след преклудирание на правото му да повдигне възражение за липса на подсъдност.
- 13 Съгласно член 54, параграф 1 от Закона за гражданското съдопроизводство „недействителна е изричната или мълчалива пророгация на компетентност по дела, които подлежат на разглеждане по реда на устното производство“.
- 14 В съответствие с член 404 във връзка с член 58 от Закона за гражданското съдопроизводство, когато при преценката на допустимостта на предявения иск съдебният секретар, на когото е възложена формалната и практическата организация на производството, установи евентуална липса на международна съдебна компетентност, той уведомява съдията, който, след изслушване на конституираните по делото страни и на Ministerio Fiscal (прокуратурата на Испания) се произнася по допустимостта или недопустимостта на иска.
- 15 Член 36, параграф 2, точка 3 от същия закон гласи:

„Испанските съдилища не приемат за разглеждане заведени пред тях дела [...] при неявяване на ответника, който е редовно призован, в случаите, когато единственото основание за международната компетентност на испанските съдилища е мълчаливият избор на съд, извършен от страните по делото“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 16 ZX е закупил самолетен билет онлайн за полет, обслужван от Ryanair между Порто (Португалия) и Барселона (Испания).
- 17 С иска си, предявен пред запитващата юрисдикция, на основание член 7 от Регламент № 261/2004, ищецът в главното производство иска да му бъде присъдено обезщетение в размер на 250 EUR, за да се поправят вредите от разглежданото в главното производство закъснение на полета.

- 18 От акта, с който е отправено преюдициалното запитване, става ясно, че ищецът в главното производство не живее или не пребивава в Испания, че дружеството ответник в главното производство е със седалище в Ирландия и че то има клон в Херона (Испания).
- 19 Съгласно член 58 от Закона за гражданското съдопроизводство съдебният секретар на запитващата юрисдикция приканва страните в главното производство, както и прокуратурата, да представят становищата си по евентуалната международна компетентност на тази юрисдикция.
- 20 Единствено прокуратурата представя становище. Според нея, доколкото спорът в главното производство не попада в обхвата на една от хипотезите за изключителна компетентност и доколкото ответникът в главното производство не е възразил срещу това запитващата юрисдикция да разгледа спора в главното производство, тази юрисдикция следва да се обяви за компетентна да разгледа спора, доколкото би могла да бъде компетентна въз основа на мълчаливата пророгация на компетентност.
- 21 С оглед на обстоятелството, че ответникът в главното производство има клон в град Херон, запитващата юрисдикция поставя въпроса дали разполага и с международна компетентност да разгледа спора в главното производство въз основа на специалната компетентност на съдилищата по мястото, в което се намира седалището на клона.
- 22 Запитващата юрисдикция смята, че за да се произнесе по евентуалното си десезиране с окончателно решение, с което да прекрати производството, или за да се произнесе по допустимостта на предявения от ищеца в главното производство иск и да постанови решение по същество, е необходимо да се запознае с тълкуването на член 26 от Регламент № 1215/2012 относно мълчаливата пророгация на компетентността, както и с това на член 7, точка 5 от Регламента относно алтернативната компетентност на съдилищата по мястото, в което се намира седалището на клона в спорове, произтичащи от дейността на клон.
- 23 При тези обстоятелства Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Gerona (Търговски съд № 1 на Херона, Испания) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Трябва ли мълчаливата пророгация на компетентност, предвидена и уредена в член 26 от [Регламент № 1215/2012], да бъде във всичките ѝ аспекти тълкувана самостоятелно и общо за всички държави членки и следователно нейното тълкуване да не зависи от ограниченията, установени с разпоредбите на държавите членки относно националната съдебна компетентност?
- 2) Представлява ли мълчаливата пророгация на компетентност, предвидена и уредена в член 26 от [Регламент № 1215/2012], „чисто“ правило за международна съдебна компетентност, определящо единствено компетентността на съдилищата на дадена държава членка, докато териториалната компетентност се определя съобразно процесуалното право на тази държава членка, или напротив, представлява правило за определяне както на международната, така и на териториалната съдебна компетентност?
- 3) Като се имат предвид обстоятелствата по конкретното дело, може ли в случай на полет с оператор авиокомпания със седалище в друга държава членка и с място на излитане и място на пристигане в държава членка, където тази авиокомпания има клон, който осъществява за нея помощни дейности, но от който не са закупени билетите, да счита, че е налице спор, произтичащ от дейността на клон, агенция или друг вид представителство и изпълняващ критерия за връзка, която обуславя съдебната компетентност съгласно член 7, точка 5 от [Регламент № 1215/2012]?”.

По преюдициалните въпроси

- 24 В началото следва да се посочи, че Регламент № 261/2004 не съдържа правила относно международната компетентност на съдилищата на държавите членки, така че въпросът за международната компетентност на съд на държава членка трябва да бъде разгледан в светлината на Регламент № 1215/2012 (вж. в този смисъл решение от 9 юли 2009 г., *Rehder*, C-204/08, EU:C:2009:439, т. 28).
- 25 В това отношение член 26, параграф 1, първо изречение от Регламент № 1215/2012 позволява да се установи компетентността на съд, когато „[и]звън компетентността, която произтича от други разпоредби на настоящия регламент, компетентен е този съд на държава членка, пред който се яви ответникът“.
- 26 Ето защо най-напред следва да се разгледа дали запитващата юрисдикция не е компетентна по силата на други разпоредби на този регламент.
- 27 Въпреки че Регламент № 1215/2012 предвижда правила за специална компетентност, съдържащи се по-специално в глава II, раздел 2 от този регламент, ищецът в главното производство не е предявил пред запитващата юрисдикция иска си за обезщетение във връзка с полет, обслужен между Порто и Барселона, въз основа на правилото за специална компетентност по мястото на изпълнение на въпросното задължение, което правило се съдържа в член 7, точка 1, буква б) от Регламента, както е разтълкувано от Съда (решение от 9 юли 2009 г., *Rehder*, C-204/08, EU:C:2009:439, т. 43), с мотива че този съд се намира в района на мястото на излитане или на пристигане на съответния полет.
- 28 Освен това, въпреки че разпоредбите на глава II, раздел 4 от Регламент № 1215/2012 относно „Компетентност[та] при потребителски договори“ установяват и правило на специална компетентност в полза на потребителите, а пътник в самолет може да се приеме за потребител, следва да се посочи, че член 17, параграф 3 от Регламента гласи, че този раздел „не се прилага по отношение на договор за транспорт, различен от договор, който в цената си включва предоставянето на комбинация от пътуване и настаняване“.
- 29 При тези условия от текста на въпросната разпоредба недвусмислено следва, че при обстоятелства като разглежданите в главното производство пътник в самолет, който е закупил не пътуване с фиксирана цена, а еднопосочен самолетен билет за определен полет, не може да се позове на правилата за специална компетентност относно потребителските договори, съдържащи се в Регламент № 1215/2012.
- 30 Важно е да се добави и че ако в член 4 от Регламент № 1215/2012 е посочен общият принцип на местоживее на ответника, запитващата юрисдикция уточнява, че седалището на ответника в главното производство е в държава членка, различна от Кралство Испания, а именно в Ирландия, така че тази разпоредба не може да служи като основание за компетентността на тази юрисдикция.
- 31 От това следва, че на първо място трябва да се разгледа третият въпрос, поставен от запитващата юрисдикция, относно тълкуването на член 7, точка 5 от Регламент № 1215/2012, за да се установи дали компетентността ѝ не би могла да се изведе от тази разпоредба.

По третия въпрос

- 32 С третия си въпрос по същество запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 7, точка 5 от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че съд на държава членка е компетентен да разгледа иск за обезщетение, предявен на основание член 7 от Регламент № 261/2004 и насочен срещу авиокомпания, установена на територията на друга държава членка, с мотива че компанията има клон в района на сезирания съд.
- 33 Според постоянната практика на Съда два критерия позволяват да се определи дали даден иск по отношение на дейността на клон е свързан с определена държава членка. От една страна, понятието „клон“ предполага съществуването на център на стопанска дейност, който за външния свят се явява трайно продължение на организацията майка. Този център трябва да има управление и да е материално оборудван за сключване на сделки с трети страни, така че последните да не трябва да се обръщат пряко към организацията майка. От друга страна, спорът трябва да се отнася до действия, свързани с дейността на този клон, или до поети от него задължения от името на организацията майка, когато тези задължения трябва да се изпълняват в държавата, в която се намира този клон (вж. в този смисъл решения от 19 юли 2012 г., *Mahamdia*, C-154/11, EU:C:2012:491, т. 48 и цитираната съдебна практика и от 5 юли 2018 г., *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-27/17, EU:C:2018:533, т. 59 и цитираната съдебна практика).
- 34 По отношение по-специално на втория критерий, изведен от съдебната практика, от акта, с който е отправено преюдициалното запитване, става ясно, че разглежданият в главното производство самолетен билет е закупен онлайн. Следователно няма нито едно обстоятелство в този акт, от което да се установи, че договорът за превоз между ищеца в главното производство и авиокомпанията е бил сключен посредством този клон. От друга страна, според данните, с които разполага Съдът, изглежда, че услугите, предоставяни от клона на Ryanair в Херона, се отнасят до данъчни въпроси.
- 35 От това следва, че липсват обстоятелства, от които да се установи участието на клона в правоотношението между Ryanair и ищеца в главното производство, така че запитващата юрисдикция не може да е компетентна да разгледа спора в главното производство на основание член 7, точка 5 от Регламент № 1215/2012 (вж. по аналогия решение от 5 юли 2018 г., *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-27/17, EU:C:2018:533, т. 63).
- 36 С оглед на изложеното по-горе член 7, точка 5 от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че съд на държава членка не е компетентен да разгледа иск за обезщетение, предявен на основание член 7 от Регламент № 261/2004 и насочен срещу авиокомпания, установена на територията на друга държава членка, с мотива че компанията има клон в района на сезирания съд, без той да е участвал в правоотношението между компанията и засегнатия пътник.

По първите два въпроса

- 37 С първия и втория си въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 26, параграф 1 от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че може да обоснове международната компетентност на сезирания съд на основание на мълчалив избор на съд, с мотива че ответникът не е оспорил компетентността на този съд.
- 38 Член 26, параграф 1, първо изречение от Регламент № 1215/2012 предвижда правило за компетентност въз основа на явяването на ответника за всички спорове, при които компетентността на сезирания съд не следва от други разпоредби на този регламент. Тази разпоредба означава, включително в случаите, в които съдът е бил сезиран в нарушение на разпоредбите на посочения регламент, че явяването на ответника може да се счита за

мълчаливо приемане на компетентността на сезирания съд и следователно като пророгация на неговата компетентност (решения от 20 май 2010 г., *ČPP Vienna Insurance Group*, C-111/09, EU:C:2010:290, т. 21, и от 27 февруари 2014 г., *Cartier parfums-lunettes* и *Axa Corporate Solutions assurances*, C-1/13, EU:C:2014:109, т. 34).

- 39 В случая от обясненията на запитващата юрисдикция става ясно, че след поканата на съдебния секретар на тази юрисдикция да се представят становища относно евентуалната международна компетентност на въпросната юрисдикция да разгледа посочения в главното производство иск, ответникът в главното производство не е представил писмени становища.
- 40 Тъй като липсата на становище не може да представлява явяване по смисъла на член 26 от Регламент № 1215/2012 и по този начин да се приеме за мълчаливо приемане от страна на ответника на компетентността на сезирания съд, подобна разпоредба относно мълчаливата пророгация на компетентност не може да се приложи при обстоятелства като разглежданите в главното производство.
- 41 Следователно на първия и втория въпрос трябва да се отговори, че член 26, параграф 1 от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че не се прилага в случай като разглеждания в главното производство, в който ответникът не е представил становища или не се е явил.

По съдебните разноски

- 42 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (шести състав) реши:

- 1) Член 7, точка 5 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че съд на държава членка не е компетентен да разгледа иск за обезщетение, предявен на основание член 7 от Регламент (ЕО) № 261/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 11 февруари 2004 година относно създаване на общи правила за обезщетяване и помощ на пътниците при отказан достъп на борда и отмяна или голямо закъснение на полети, и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 295/91 и насочен срещу авиокомпания, установена на територията на друга държава членка, с мотива че компанията има клон в района на сезирания съд, без той да е участвал в правоотношението между компанията и засегнатия пътник.**
- 2) Член 26, параграф 1 от Регламент 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че не се прилага в случай като разглеждания в главното производство, в който ответникът не е представил становища или не се е явил.**

Подписи